

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
43

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-36-2

BRNO 2002

vými hlínami o mocnosti cca 0,5 m. Nejstarší nálezo-
vé situace reprezentovaly dva zahloubené objekty
(k. 500 a 502) spolu s k. 503. Keramické nálezy
z jejich výplní můžeme zařadit do 2. pol. 13. století.
V průběhu středověku a v novověku se v tomto
prostoru uložily další vrstvy, z nichž některé měly
výrazný požárový charakter (např. k. 107, 108). Za-
znamenáno bylo rovněž zpevnění dvora domu ště-
tem.

Nálezová situace (profil P5) sledovaná na
stěnách výkopu pro kanalizační přípojku vedeného
po východní hranici parcely ukázala, že ve větším
odstupu od domu č. p. 29 vznikla méně složitá
stratigrafická situace. Středověké a novověké sou-
vrství uzavíral téměř v celé délce výkopu relikv
zidky, vymežující původně parcelní hranici. Kera-
mické nálezy z vrstev k. 142 a 148 i v této části
lokality ukazují na počátky sídlištních aktivit na
parcele v 2. pol. 13. století.

Ul. Sv. Ducha, Dvořákův okruh, parcely č. 344,
115. Středověk, novověk. Město. Záchranný vý-
zkum.

Záchranný výzkum byl vyvolán výkopovými
pracemi souvisejícími s výstavbou parovodního
potrubí. Výkop vedl z areálu závodu Santa až do
historického jádra Krnova, na ulici Sv. Ducha. Na
ulici Sv. Ducha a na Dvořákově okruhu přinesl
dohled zjištění, že výkop porušil souvrství středo-
věkého až novověkého stáří. Ve dvou vybraných
úsecích byla tato souvrství dokumentována, jedno-
tlivé vrstvy pak byly ovzorkovány. Terénní část
výzkumu (SPÚO akce č. 2/01) proběhla ve dnech
18.-24. 1. 2001

Nejstarší nálezovou situaci v dokumentova-
ném profilu na ulici Sv. Ducha představovala vrstva
k. 107, jejíž podloží tvořila ulehlá povodňová hlína
vyššího nívného stupně. Při bázi vrstvy k. 107 byly
uloženy kameny, charakter výzkumu ale neumožnil
jejich výskyt spojit s nějakou konkrétní aktivitou.
Keramické zlomky z této kulturní vrstvy dovolují
datovat její vznik do 2. pol. 13. stol., případně na
počátek století následujícího. Uvedený kontext byl
následně překryt vrstvami k. 106, 105 a 104. Ze
stěny výkopu se podařilo získat několik kera-
mických fragmentů pouze z k. 104, které je možné
pouze rámcově datovat do 14. – 1. pol. 15. stol.

Po uložení posledně jmenovaného kontextu
byla celá situace patrně porušena základovým vkopem
k. 500 pro zeď k. 900, orientovanou S-J. Ori-
entace zdi k. 900, její datování (14.-15. stol) a sku-
tečnost, že jistě pokračovala pod vozovku ulice Sv.
Ducha, poukazuje velmi pravděpodobně na její
souvistlost s některou z hradebních zdí, případně se
stavebním komplexem Hlubčické brány. Jinou sta-
vební aktivitu v trase jedné z nejstarších městských

komunikací ve středověku lze jen těžko
předpokládat.

Další nálezo-
vá situace byla dokumentována
v jámě pro šachtu na Dvořákově okruhu. Dno jámy
se nacházelo 3,0 m pod úrovní současného terénu.
Výkop tak dosáhl až mírně pod povrch kvartérní
říční štěrkové terasy, který se v tomto místě nachá-
zel v úrovni cca 311,33 m n.m. Nad ním bylo
možno ve stěně výkopu pozorovat horizontálně
uložené fluviální sedimenty, které lze rozčlenit do 5
horizontů. Ty byly porušeny depresí k. 501 vy-
plněnou hlinitým pískem, rovněž náplavového
charakteru. Stěny a dno této sníženiny byly pokryty
jílovitým bahnitým sedimentem, na dně se nachá-
zela vrstva valounů. Ojedinelý keramický zlomek
nalezený mezi valouny svědčil o zaplnění této
deprese v novověku (18.-19. stol.).

Možnosti interpretace této situace jsou po-
znamenány skutečností, že průběh a rozsah deprese
k. 501 nebylo možné dále sledovat. Pozorování na
západní a severní stěně jámy nasvědčují tomu, že
by se mohlo jednat o vodoteč. Zda ovšem vznikla
přirozenou cestou v inundaci mezi řekami Opavou
a Opavicí nebo se jedná o útvar související
s barokním opevněním Krnova, nelze jednoznačně
rozhodnout.

Michal Zezula, SPÚ Ostrava, arch. odd. Opava

Resumé:

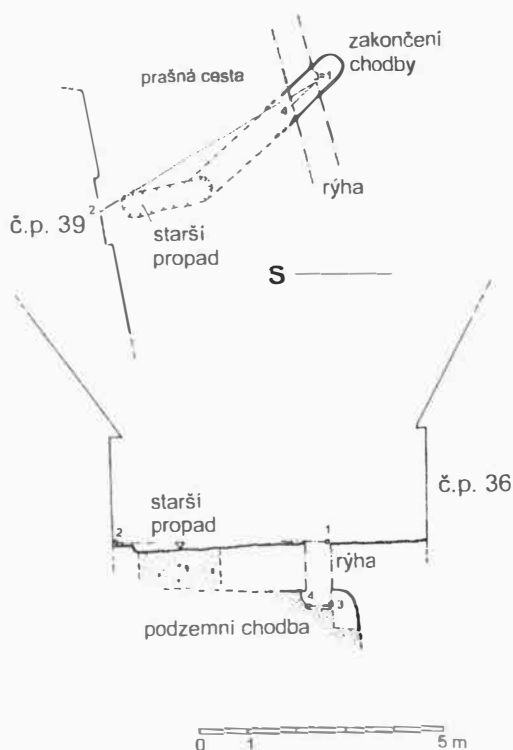
Krnov (Bez. Bruntál), Hlavní Platz 29. Mit-
telalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Krnov (Bez. Bruntál), Sv. Ducha Str., Dvo-
řák Ring, Parz. Nr. 344, 115. Mittelalter, Neuzeit.
Stadt. Rettungsgrabung.

KŘÍŽANOVICE (okr. Vyškov)

Intravilán. 10.-11. stol., 13.-15. stol., 18.-19. stol.
Sídliště, vesnice. Záchranný výzkum.

Křížanovice se nacházejí na severních vý-
běžcích Ždánického lesa v údolí mezi levým břehem
Litavy a pravým břehem Křížanovického po-
toka v nadmořské výšce 210 m (ZM ČR 1:10 000,
list 24-43-10). V souvislosti s výstavbou vodovodu
v obci proběhl v měsících dubnu až červenci 2001
záchranný archeologický výzkum, při kterém bylo
zjištěno a ovzorkováno celkem 23 objektů různého
stáří od pravěku až po novověk. Zjištěné osídlení se
soustředilo na náměstí obce. Další výkopy jdoucí
v okolních uličkách byly negativní. Protože byly
jámy zjištěny v profilech, nebylo možno prozkou-
mat celé jejich půdorysy. Kromě objektů byly zjiš-
těny také lochy.

Obr. 11. Křižanovice. Loch před domem č.p. 39.
Křižanovice. Loch vor dem Haus Nr. 39.

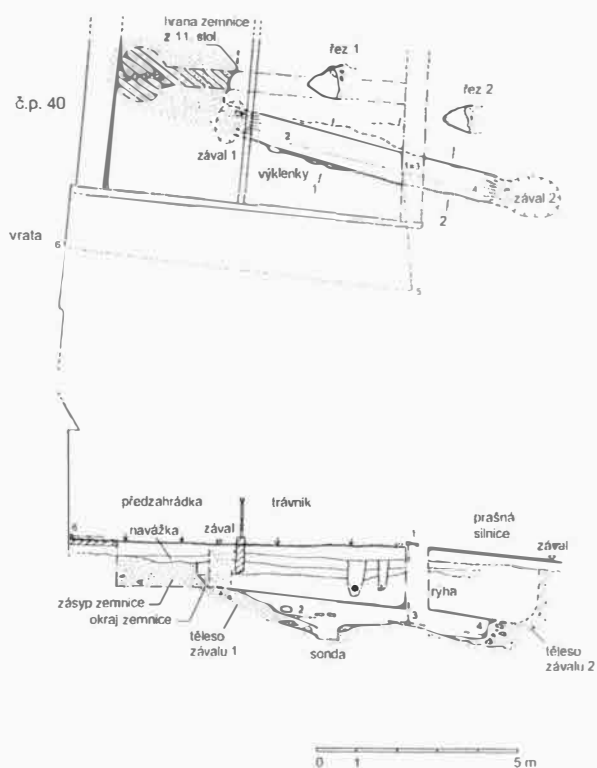
Loch před domem č.p. 39

Výkopovou rýhou byla přeřata závěrečná část lochové chodby nebo slepého výběžku v podobě velkého výklenku s valenou stropní klenbou. V J profilu, kde byla vykopána průzkumná sonda, bylo konstatováno její ukončení, přičemž byla chodba jasně uměle zasypaná kyprou hlinou. K zasypaní došlo nejspíše během minulého roku, kdy tudy byla vedena plynovodní rýha. V S profilu bylo patrně pokračování chodby směrem k domu č.p. 39, avšak bylo zcela zasedimentováno značně ulehými splachy. Šířka chodby byla 60 cm, úroveň dna nebylo dosaženo. V lochu nebyly učiněny žádné archeologické nálezy. Podle výpovědi pamětníků došlo ve stejném místě před několika lety k propadení delšího úseku chodby. Propadlina se údajně zastavila až před vchodem do domu. Aniž byl loch prozkoumán, byl z bezpečnostních důvodů zavezen.

Loch před domem č.p. 40 (Stanislav Červinka)

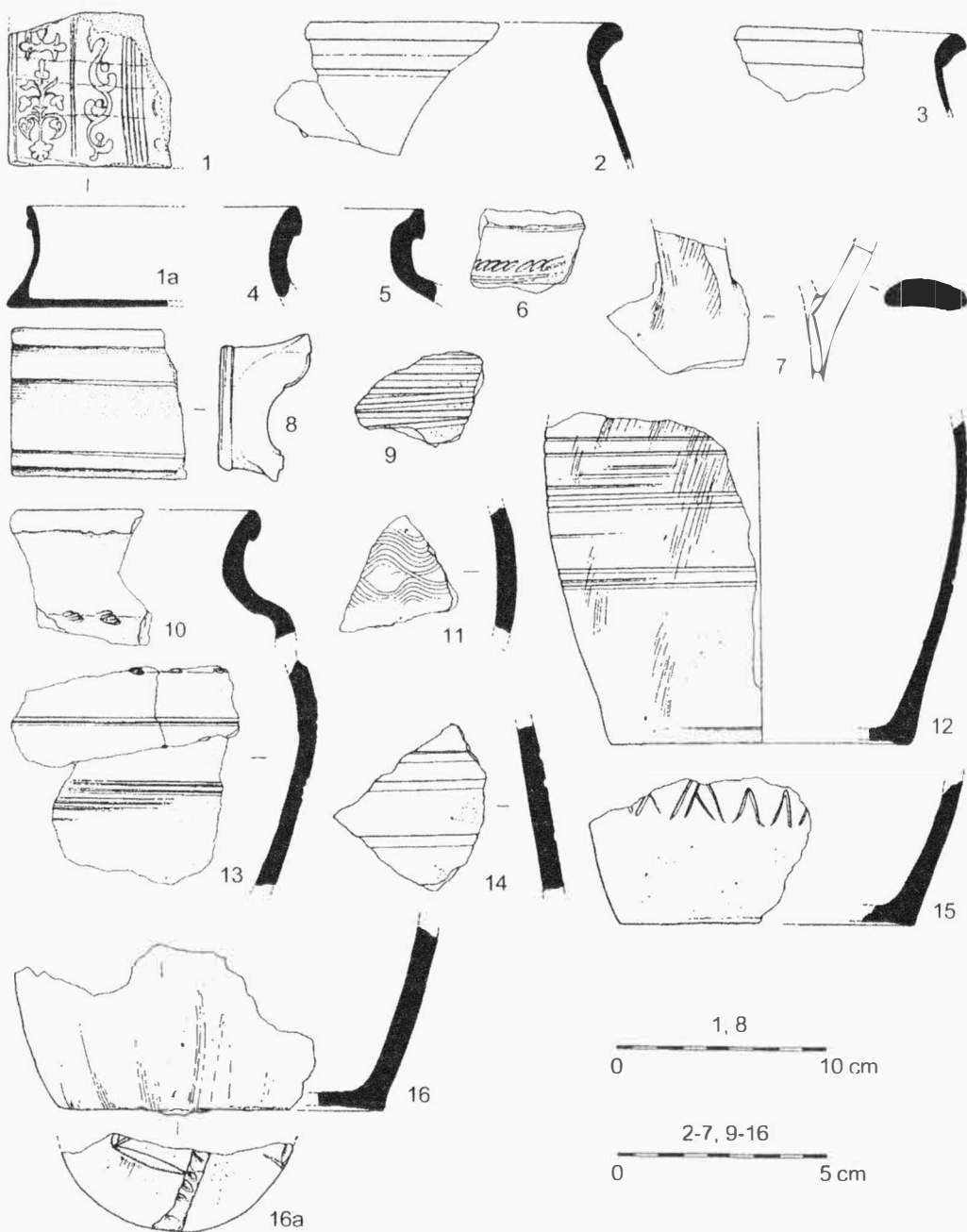
Lochová chodba byla prořata výkopovou rýhou zhruba v 1/3 své volné délky. I když byl loch z větší části zavalen, podařilo se zdokumentovat 6 m volných prostor. Celková délka této chodby byla tedy původně podstatně delší, poněvadž na obou protilehlých koncích byla zablokována novějšími závaly z povrchu. Fragment chodby se mírně svažoval JJZ směrem od současného stavení pod štěrkovou cestu na návsi. Chodba byla široká cca 60–80 cm a měla ostře lomenou klenbu. V Z stěně

byly náznaky 3 malých výklenků. Na stěnách ani na stropech nebyly zpozorovány žádné rýhy ani jiné stopy po kopacím náčiní. V blízkosti měřičského bodu č. 2 byla vyhloubena pokusně průzkumná sonda, která měla odhalit úroveň původního dna chodby. Hloubka sondy dosáhla cca 50 cm, přičemž prošla dvěma úrovněmi náplavových vrstev. Nejvyšší z nich (souvisela patrně se závalem 1) poskytla nálezy dvou keramických reliéfních kachlí (obr. 13:1, 8), vápennou omítku, zlomek nádoby a dva větší fragmenty mazanice.

Obr. 12. Křižanovice. Loch před domem č.p. 40.
Křižanovice. Loch vor dem Haus Nr. 40.

Zával na S konci lochu (propad 1) souvisel pravděpodobně s terénními úpravami v areálu předzahrádky domu č.p. 40 někdy v 17.–18. stol., příp. v novější době. Místo starého závalu bylo zavezeno navážkami, které poskytly nálezový materiál z 18. stol. (obr. 13:2, 3, 7). Stejně starý byl i zával na J konci lochu (propad 2), kde byly učiněny nálezy zlomků soudobé keramiky. K propadu č. 2 došlo pravděpodobně v souvislosti s užíváním návěsní cesty. Místní lidé si však na tuto epizodu nepamatují. Během záchranného archeologického výzkumu bylo zjištěno, že loch mohl eventuálně komunikovat se zemnicí z přelomu 10. a 11. stol. V místě kontaktu lochové chodby se sídelním objektem se mohla teoreticky nacházet zadržka, případně kamenný zátaras, čímž byla chodba lochu uchráněna před zaplněním splachy z prostoru zemnice. Vzhledem k malému rozsahu sondážních prací však tato domněnka potvrzena nebyla.

Obr. 13. Křižanovice. Keramika nalezená v loších a jejich okolí (1, 8 – kamnové kachle, 17.-18. stol.; 2, 3, 7 – zlomky nádob z 18. stol.; 6, 9-16 – zlomky nádob z 10. až 11. stol.).

Křižanovice. Keramik aus Löchern und deren Umgebung (1, 8 – Ofenkacheln, 17.-18. Jh.; 2, 3, 7 – Fragmente von Gefäßen aus dem 18. Jh.; 6, 9-16 – Fragmente von Gefäßen aus dem 10. - 11. Jh.).

V souvislosti se zachovalostí lochu lze vyslovit závěr, že v stěna chodby byla ovlivněna působením spodních nebo infiltračních vod, které zapříčinily její částečnou destrukci. Vody se však v lochu nezadržovaly, ale pronikaly níže do písčitého podloží. Docházelo zde tedy k sufozní činnosti tekoucích vod a také k částečnému podemílání stěn vodní erozí. Je tedy možné, že některé lochy plnily donedávna ve vesnici funkci splaškových jámek

nebo byly využity jako sběrače dešťové stoky. O další se přičinily i rušivé účinky kořenů stromů, které v případě lochu před domem č.p. 40 pokrývaly celý jeho strop.

Za J závalem (propad 2) lze očekávat pokračování lochu do systému komor nebo větvení chodeb, které však mohou být vzhledem k jejich mělkému zahloubení již dávno zavalené.

Loch před domem č.p. 41

Na místo nálezu upozornila pí. Červinková, která vzpomenula na propad nákladního auta před vjezdem domu č.p. 41, ke kterému došlo již před několika lety. Po pečlivém průzkumu nové výkopové rýhy byla opravdu nalezena lochová komora zavezená novověkou vyvážkou (sklo, křídlice, plechy atd.). Protože bylo podezření, že se mohlo jednat o obilní jámu, byla provedena průzkumná sondáž, která měla objasnit půdorysnou situaci zasypaného objektu. Ukázalo se, že půdorys je oválný, protažený v ose SV-JZ, takže o obilní jámu se určitě nejednalo. Komora byla zcela zasypana pískem, domovním odpadem, bloky spráše a novodobými navážkami. V sondě byl patrný náznak valené klenby vykopané ve spráši.

Petr Kos, Andrea Matějčková, ÚAPP Brno

Resumé:

Křižanovice (Bez. Vyškov), Intravilan der Gemeinde. 10.–11. Jh., 13.–15. Jh., 18.–19. Jh. Siedlung, Dorf. Rettungsgrabung.

KŘTINY (okr. Blansko).

Areál Dolního zámku č. p. 175. Novověk (18. stol.). Kulturní vrstvy. Záchranný výzkum.

Při výkopu inženýrských sítí bylo u vnitřního opěráku vstupní brány do arboreta a Dolního zámku nalezeno mocné souvrství. Tento prostor je na mapě ZM ČR 1:10 000 list č. 24–41–12 identifikován těmito koordináty od Z a J s.č. 82:361,5 mm. Dokumentováno bylo celkem 5 uloženin. Uloženína č. 5 byla tvořena pouze úlomky krinoidového vápence, z nichž řada nesla stopy kamenického nářadí. Tento nález je možné dát do souvislosti s výrobou významnějších architektonických článků na stavbu poutního chrámu Nanebevzetí Panny Marie (1718–1750), který bezprostředně navazuje na arcál Dolního zámku. Vápenec pochází z některého lomu na Stránské skále, stejně jako ten, který byl používán v polovině 18. stol. při výstavbě premonstrátského kláštera v Zábrdovicích, ke kterému Křtiny patřily.

Uloženína č. 3 obsahovala množství zvířecích kostí a zlomků ryze kuchyňské keramiky (džbány, trojnožky), datované do 18. stol. Její vznik je možné dát do souvislosti s existencí kuchyně při rezidenci premonstrátů, umístěné v Dolním zámku.

Nalezené situace a hmotné nálezy je možné dát do souvislosti s výstavbou poutního kostela Nanebevzetí Panny Marie v letech 1718–1750 a s obdobím krátce po ukončení stavebních prací.

Tomáš Berkovec, ÚAPP Brno

Literatura:

Kuča, M. 1998: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, III. díl. Praha, 255–257.

Mrázek, I. 1993: Kamenná tvář Brna. Brno, 68, 178–180.

Samek, B. 1999: Umělecké památky Moravy Slezska, 2. sv. Praha, 269–275.

Resumé:

Křtiny (Bez. Blansko), „Am unteren Schloss“, Parz. Nr. 175. Neuzeit (18. Jh.). Kulturschichten. Rettungsgrabung.

KUŘIM (okr. Brno-venkov)

„Díly Za Sv. Jánem“ Středohradištní období. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

V prosinci při skrývce komunikace v areálu rodinných domků v poloze „Díly Za Svatým Jánem“ bylo zachyceno celkem šest kostrových hrobů. Lokalita se nachází na jižním okraji Kuřimí, vlevo od silnice ve směru z České u Brna, na svahu skloněném k S a SV v nadmořské výšce okolo 305 m. Dva hroby byly výrazně narušeny již v průběhu skrývky před našim příchodem. Zbývající hrobové jámy orientované SZ-JV o rozměrech 2,0-2,3x0,8-0,6 m byly zahlobeny do sprašového podloží a dosahovaly hloubky pouze 0,4 až 0,7 m od současného povrchu. Kostry v nich ležely v natažené poloze na zádech, hlavou k severozápadu, s obličejem obráceným k severu nebo severovýchodu. V hrobě H3 se nacházely podél levé nohy železné předměty (nůž, ocílka). V hrobě H5 byla v nohách uložena nezdobená nádobka, dále mezi žebry byla nalezena železná šipka a v prostoru pánve pak železný předmět. Z posledního hrobu (H6) jsme vyzvedli dva páry bronzových náušnic umístěných po obou stranách lebky. Na základě získaných archeologických nálezů lze prozkoumané hroby podle J. Ungera datovat do doby středohradištní, pravděpodobně do konce 9. stol. Záchranný archeologický výzkum v této poloze bude ještě pokračovat v průběhu jarních měsíců roku 2002.

Miroslav Bálek, ÚAPP Brno

Resumé:

Kuřim (Bez. Brno-venkov), „Díly Za Sv. Jánem“, Mittlere Burgwallzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 43 (2001)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz http://www.iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Bakázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, PhD., PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Alice Del Maschio, Miroslav Lukáš
Jazyková úprava:	PhDr. Jan Balhar, CSc.
Na titulním listě:	Plastika medvěda z Pavlova (kresba J. Svoboda); letecký snímek Mušova a Pálavy (foto O. Šedo)
Tisk:	BEKROS
Náklad:	350 ks

© 2002 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00